

NILS VIKDAL ER DØD

Vi vil minnes deg i dyp takknemlighet

For tyve år siden sto Nils Vikdal og jeg mot hverandre i uforsonlig, politisk kamp. Vi var motstandere — bitre motstandere.

Etterkrigsårene brakte oss sammen igjen, men denne gang som kamppeller på samme front. Og ved denne anledning lærte jeg å se Nils Vikdal fra en ny side. Han la for dagen egenskaper som avtvang den dybeste respekt og han tok resolute standpunkter som førte til at vi to gamle motstandere rett og slett ble venner. Det vennskap har jeg satt stor pris på.

Nils Vikdal var mannen med den våkne interesse, med den sunde og nøkterne vurdering, med initiativet, med det personlige mot, — han var mannen med utveiene! Vi takker deg hjertelig, Nils Vikdal, for de løft du tok for vår sak! Det var løft som ruvet og som gjør tomheten i dag så meget føleligere og savnet etter deg så meget sterkere.

Takk for vennskap og velgjort arbeid, Nils Vikdal! Du skrev selv ditt navn i dine kamppellers hjertes. Vi vil alltid minnes deg i dyp takknemlighet!

Helge Grønstad.

Vi ærer og minnes pioneren

Fredag kveld 11. januar 1952 trakk en åndens stormann sitt siste sukk. Et liv i uavbrutt kamp for det gode og sanne er endt. I dag går budskapet om hans død utover landet til alle de tusener av kvinner og menn som i oppriktig takknemlighet og ærbødighet har risset hans navn og store livsgjerning inn i sine sinn.

Da Nils Vikdal i 1947 fant tiden inne til å rette sin lansse mot den urett som av landets makthavere i 1945 ble satt i scene, var han klar over at kampen ville bli hård. Han var beredt til å ofre ære, navn og personlig velferd for å hjelpe de som var blitt trukket ned i rettssvikets hengemyr.

Vikdal gikk godt rustet inn i dette arbeidet. Han var en kunnskapsrik mann og fylt av glødende sannhetstrang. Med en utrettelig iver, pågangsmot og djervhet som savner sidestykke tilegnet han seg en uerstattelig kunnskapsmengde om forhold og hendinger i forbindelse med en av vårt lands mørkeste tidsperioder 1939—45.

Den 8 oktober 1947 kom Vikdal med sitt første nr. av «Skolenytt». I spissartikkelen skrev han:

«Vi ber ikke om unnskyldning for at vi lever. Vi vil kjempe for vår rett, og vi vil hevde våre menneskelige og borgerlige rettigheter i henhold til lov og grunnlov.»

Dette var hans krigserklæring mot lovløsheten etter 1945. Det var noe nytt og på den tid noe uhørt, at en eneste mann uten noen annen beskyttelse enn sin egen høyreiste vilje og trang til å øve rettferdighet, våget seg til å gå mot bøygen. Hans plutselige fremtreden for folket vakte håp og skapte tro hos de landsmenn hvis sak han nå hadde

mot og viljestyrke for å kunne bli en Nils Vikdal.

I 1948 kom det første nr. av «8. Mai». Atter ble det fra hans motstandere og ikke minst fra dagspressen skreket på makthaverne og påtalemyndigheten. Men Vikdal sto på trygg grunn. Han hadde bevisene i bakhånden, samtidig som han nå heller ikke sto alene. Tusener og atter tusener rundt det hele land gikk med ham i hans arbeide. På utrolig kort tid skapte han landets mest vidspredte ukeavis. En kan næsten si at det var et journalistisk mesterverk. Tiltross for at han ikke var noen nykommer i dette yrke, var dog dette hans nye

yrke i pressen langt mere krevende. Dag og natt arbeidet han, men stadig like opplagt — aldri så vi — hans medarbeidere — at han var trett eller uoplagt. Han hadde tilsynekomende uuttømmelige resurser av godt humør og arbeidskraft.

Nils Vikdal var også en av innbyderne til dannelsen av Forbundet for Sosial Opplysning, og hans arbeide for Forbundet kan ikke verdsettes høyt nok. Når vanskelighetene i den første tid ble for store, var det Vikdal som på sin egen og hurtige måte løste det hele. Han hadde en egen evne til å skjære bort alle overflødige og gå direkte på. Mange er det i dag som vil

minnes hans rolige men overbevisende måte å ta tingene på under de store landsmøter som Forbundet har hatt.

Nils Vikdals store virkestrang og vilje til å utrette noe preget hele hans liv. Han ble født i Sørflåtanger 18. juli 1897. Først gikk han en folkehøyskole og i 1918 tok han lærersamen ved Volda lærerskole. I 1920 ble han ansatt som lærer i Kristiansund og helt til 1945 virket han som sådan. Men fra mai samme år ble det besluttet at han og en del andre av de beste lærerne ved Kristiansunds folkeskoler skulle settes utenfor, fordi de hadde hatt større interesse for skolen enn for heltmodig radiolytting. Vikdal tok dette med godt humør. Han visste han hadde handlet riktig og så merkelig det enn kan høres når det tales om rettsstaten Norge, ble han frifunnet i lærersambandssaken. Atter brakte han hjem en av sine store seire, og nå sa han opp lærerstillingen.

I 1940 ble Kristiansund lagt i ruiner Samtlige byens aviser ble ødelagt og Nils Vikdal gikk sammen med en sine gamle trofaste venner inn for å skaffe byen og Nordmøre en avis. Han hadde da i flere år vært en skattet medarbeider i Romsdalsposten og rent bokstavelig talt klarte han på kort tid å få denne avis opp av ruinene. Atter en gang viste han sine store og mange-sidige evner.

I 1945 ble han også her satt utenfor, men nå ved sin død satt Vikdal pånytt som disponent av sin gamle avis.

Om Nils Vikdals store hjelpsomhet går det frasagn. Når alt annet mislyktes var det bare å gå til Vikdal. Aldri var det nei i hans munn, så sant han kunne og maktet. — Og mange, mange, er det som gjennom årenes løn har sett

Du hjalp oss i vår kamp

Brått kom budskapet om retdør Vikdals bortgang. Det drar tankene hen til tunge tider, da mørket var totalt, da alt håp syntes ute. Da kom som en lysstråle Vikdals røst i «Skolenytt». Et håp om rettferdighet steg opp fra fanger og hjemmesittende pårørende.

Uavlatelig påkalte han myndighetenes samvittighet. — Snart kjempet han fram «8. Mai», røsten ble stadig mere uforferdet og den ble hørt langt over.

Kjære Vikdal, du steg ned til oss, identifiserte deg med oss såkalte landssvikere. Du hjalp oss i vår kamp mere enn noen annen.

Ære være ditt minne.

Arne Bergsvik.

Vi takker

Urett og forfølgelse, sorg og savn er en kilde for vilje og død.

Makt og hovmod er i evighet karakterens fortapelse.

Nils Vikdal var de forfulgtes og ulykkeliges trøster og talsmann. Hans liv blir ved hans død en død.

Vi takker og følger det store savn.

Erling Bjørnson.

En norsk Zola - -

Fryktløs og kjempende mann dør lett. Den der konsekvent sier nei til urett seirer over seg selv og over døden, han vil leve videre hos likemenn.

Ingen av oss som daglig omgikkes Vikdal trodde at han så plutselig skulle forlate oss. Det var bare et par måneder før jul at han begynte å kjenne at alt ikke var som det skulle. Ved røntgenundersøkelse viste det seg dessverre at en operasjon var nød

pioneren

Ved Nils Vikdals plutselige død — vil man i et lynblikk se hva en nasjonal og rettferdig sak i Norge har mistet.

I en tid full av smarte mennesker, som stakk hodet i buksen — i en trist epoke — preget tildels av motløshet, feighet og diabolisk dumhet — smidde Nils Vikdal med egne hender et verge for sannhet og rett. — Først «Skolenytt», så «8. Mai»!

Denne Nils Vikdals kamp mot mørkleggingen i landet — utløste øyeblikkelige tiltak mot ham og hans verk — åpenlyst og skjult. Men han stevnet uanfektet inn i jungelen med en glad vikings avvepnende styrke. Han rev andre med seg og de fulgte ham.

Vi ærer pioneren — startet Nils Vikdals minne i norsk presse, best ved å holde det verget han overlater oss — rent, blankt og skarpt!

Nedenstående ble skrevet om en elegant fekter på det norske Parnass. Det kan med rette brukes på Nils Vikdal:

«De som kjente ham — måtte bli glad i ham. De, som ikke var glad i ham kjente ham ikke».

Alexander Lange.

Han var lysbæreren i en mørketid

Budskapet kom til oss som et sjokk og vil bringe sorg inn i tusener av hjem.

Nils Vikdal hadde den lykke å få være lysbærer i en mørketid. Han fikk det kail å bringe varme til forpinte hjerter. Selv ikke fangeleirenes piggråd var i stand til å hindre den strøm av lys og varme som brakte håp, tro og optimisme med seg og gjorde fangetiden lettere å holde ut.

I dag strømmer varme tanker og dyp takknemlighet tilbake til pioneren Nils Vikdal. Men ikke bare i dag, også i fremtiden skal han minnes i hengivenhet og kjærlighet.

Hroar Hovden.

fremtreden for folket vakte håp og skapte tro hos de landsmenn hvis sak han nå hadde gjort til sin. Fra landsende til landsende gikk hans navn som ild i tørt gress. Blant de fulgte ble han samlingsmerket. Hans motstandere påkalte politiets beskyttelse. Det ble en hård tid, men Nils Vikdal sto — og han vokste.

Hans store og hyggelige hjem ble omdannet til trykkeri, redaksjon og ekspedisjonslokale. Over alt ble der arbeidet, og den eneste plass hans gode og oppofrende hustru hadde til sin rådighet var kjøkkenet.

Angrepene mot hans navn og ære ble hårdere og hårdere. På grunn av hans motige og frie tale strømmet anmeldelsene mot ham inn og politiet gikk til aksjon, men alle angrep løp ut i sanden. Vikdal hadde sine ting i orden. Han handlet fort, men han tenkte fortere. Han gjorde aldri noe overilet.

Når angrepene mot ham var på det verste lo han sin høye smittende latter, og en så formelig hvordan den trauste firskårne skikkelsen vokste. Han var ikke hevngjerrig. — Han angrep ikke personen for personens egen skyld. Vikdal var en av de store samfunnsreformere som et samfunn aldri kan unnvære. Men det kreves

Nils Vikdal har selv vært med å reise sitt monument, som vil forsette å lyse og varme etter hans død: bl. a.: «8. Mai». Det er vår hellige plikt, ikke bare å holde dette monument ved like, men å bygge det videre ut og opp, så det til slutt kan få kaste sine sannhets lysstråler over hele det norske folk.

Som Forbundets formann vil jeg be alle tillitsmenn og interesserte å hedre Nils Vikdals minne ved å ta et kraftak for hans hjertebarn «8. Mai». Jeg vet at intet ville ha gleden det vår døde kamerat og venn mere — enn et mektig løft for bladet.

et par måneder før jul at han begynte å kjenne at alt ikke var som det skulle. Ved røntgenundersøkelse viste det seg dessverre at operasjon var nødvendig — og tredje juledag la han seg inn på Kristiansund sykehus hvor han mandag den 7. januar ble operert. Vi håpet og trodde han skulle stå det over — men livet sto dessverre ikke til å redde.

Nils Vikdal ble bare 54 år gammel.

Ettermåle

Nils Vikdals plutselige død kom sikkerlig som et sjokk på hans titusener av venner rundt om i hytter og hus i hele landet. Budskapet var vanskelig å fatte i forbindelse med den vitale mann, som for melig strålte av livskraft og arbeidslyst.

Hans bortgang er et tap for alle, både for hans venner og for hans motstandere. Han var en mann med allsidige interesser som fulgte levende med i alt som foregikk i samfunnslivet. Hans aktive natur drev ham til å kaste seg inn i de aktuelle spørsmål. Han fulgte imidlertid ikke masses opprakkede stier, men søkte sine egne løsninger. — Han heller søkte kampen enn unngikk den. Derfor sto det ofte strid om hans navn, som alltid om stridens menn.

Nils Vikdal var individualist. Han var en fryktløs forkjemper for individet, for menneskeverket, for det enkelte menneskes verd. En virksomhet forankret i dette livssyn måtte skape komplikasjoner i dagens Norge. Fordi det dessverre er så blir hans tidlige bortgang også et tap for hans motstandere.

Nils Vikdal skapte avisen «8. Mai». Nettopp skapte. Uttrykket «starte» passer ikke i forbindelse med dette foretatte, som faktisk ble bygget opp med vilje og slit, dag som natt, i stadig kamp mot overveldende krefter som søkte å stoppe ham. Det var en prestasjon av fryktløshet og pågangsmot, båret fram av Vikdals livssyn: kamp for individet mot uretten, å redde menneskelige verdier.

Dette livssyn sammen med hans nasjonale sinnelag gjorde ham til en av de drivende krefter ved dannelsen av «Forbundet». Her stillet han også fryktløst sitt navn til disposisjon i den første og farligste tid.

«8. Mai» er utbredt over hele Norges land. Bladet siteres i utenlandske aviser med honnør. Det er blitt en faktor som må regnes med særlig i betraktning av de tallrike titusener som står bak bladet. — Skaperen er borte. Men hans program lever videre med «8. Mai»: revisjon av «rettsoppgjøret» i den hensikt å lukke den skiebnesvangre kløft som er skapt mellom landsmenn. Dette skjer gjennom sann opplysningsvirksomhet å få våre landsmenn på den andre siden av kløften til å fatte og omsider forstå at grunnlaget for OMFANGET av «rettsoppgjøret» er falskt.

Dette er Nils Vikdals ettermåle. Vi bøyer våre hoder for den døde. Men vi fører hans program videre. Vi hedrer Nils Vikdals minne ved å slå ring om «8. Mai» og Forbundet.

Lars Kvendbø.

Hans minne vil få historisk glans

Da alt så håpløst ut for rettsoppgjørets ofre, da titusener av forfulgte var uten talerør og uten muligheter for å komme til orde i pressen, startet redaktør Vikdal «8. Mai». Han skapte avisen til en glødende fakkell for sannhet og rett, og mot denne glød smeltet isfronten til spredte skitne isklumper.

Det er i første rekke redaktør Vikdals verk at isfrontens planer om å skape en pariakaste her i landet ikke kunne fullføres.

Redaktør Vikdals titusener av venner i by og bygd takker ham for hva han har gjort for dem. Hans minne vil få historisk glans i tidens fylde.

P. Harsem

han vil leve videre hos likemenn. Ditt liv ble kort, men det ble stort. Ditt nei var skjeldet for de vergeløse. Du var en norsk Zola — av yrke en ungdomsoppdrager, i kamp en folkeveileder. Ditt gode smil og din solide trygghet kunne ingen mørkemenn rokke. Du var den klippe rettsoppgjøret strandet på. Vi skal bli de stormbølger som knuser det.

Han har deltatt meget i det politiske liv i Kristiansund, bl a. i bystyret, formannskap og en rekke andre nemnder. Han var den mest vennsæle og omgjengelige mann en kunne komme i kontakt med. Han hadde tid til alt, intet var for stort og intet var for lite til å vekke hans interesse. Han var et overskuddsmenneske. Hans motstandere respekterte ham og han var den første de måtte kalkulere med når det var noe det sto om.

Nå er Nils Vikdal ikke mere. Et hjertegodt og ansvarsbevisst menneske er gått bort, men hans navn og gjerning vil leve så lenge Norges historie blir lagt fram for folket i uforfalsket stand. I dag bøyer kvinner og menn rundt det hele land sine hoder i sorg over hans død og i en stille takk for hans gjerning, og vi — hans medarbeidere — vil sammen med disse få lov til i allmaktens navn å lyse fred over hans ånd.

Vi ble alle glade i ham

Vikdal død. — En kan ikke fatte det. Vikdal, den vitale, virksomme og initiativrike mann nå død? Hvordan kan det være mulig? Han sto midt oppe i et krevende arbeide, slik han ville det og likte det, og nylig sendte han oss sin jule- og nyttårshilsen. Og nå er han plutselig borte.

Vi tvinges å si nei. En slik levende sjels som hans dør aldri. Hans ånd vil sveve over vandene.

Han var et enestående menneske, intelligent, karaktersterk og godhjertet. Vi ble alle glade i ham og beundrer hans innsats.

Vi bøyer våre hoder i dyp sorg over hans bortgang, og i medfølelse med familien som har mistet et så prektig menneske.

Vi lover deg Vikdal å føre videre den faklen du tendte. Fred og signing over ditt minne.

Maria Husa.

han vil leve videre hos likemenn. Ditt liv ble kort, men det ble stort. Ditt nei var skjeldet for de vergeløse. Du var en norsk Zola — av yrke en ungdomsoppdrager, i kamp en folkeveileder. Ditt gode smil og din solide trygghet kunne ingen mørkemenn rokke. Du var den klippe rettsoppgjøret strandet på. Vi skal bli de stormbølger som knuser det.

Fred være med deg Vikdal. Vi skal fortelle våre barn om deg.

Harald Franklin-Knudsen.

Hans minne vil leve og lyse

Da både «Trollspeilet», «Paragraf 100» og «Samfunnsliv» var brakt til rettsstridig taushet, ble det lærer Nils Vikdal som kom til å sørge for at den aktive kritikk og opposisjon mot det rettskrenkende rettsoppgjør kunne leve videre, — at de frimodige ytringer om statsstyrelsen ikke ble jordfestet for godt.

Uten Vikdal hadde «8. Mai» ikke eksistert. Uten «8. Mai» hadde vi ikke fått den nå forestående stortingsdebatt om rettsoppgjøret.

Som medmenneske var han fordringsløs, trofast, ærlig og uredd. På sin tilkjempede overbevisning sto han fast som fjell. Intet er større enn frivillig å bære byrder for andre, å tale de undertrykkes sak uten først å sikre seg at det er opportunt.

Du døde brått og tidlig kjære venn, men ditt eksempel blir stående som en brennende fakkell og ditt minne vil leve og lyse for alle som lærte deg å kjenne.

Toralv Fanebust.

Min kjære mann, vår bror, svoger og onkel lærer

NILS VIKDAL

døde i dag 54 1/2 år gammel.

Kr.sund N., 11. jan. 1952.

På familiens vegne:

Anna Vikdal,

f. Gammelsæter.

Kremasjon fredag kl. 12,30.

Saken grosserer Erling Nygaard og advokat Parr, Stavanger

Nygaard har søkt justiskomiteen om beskyttelse

Saken må få følger for den ene eller den annen part

Blant de dokumenter, som ikke er kommet med i innstillingen fra justiskomiteen om angrepene på rettsoppgjøret, er en henvendelse fra grosserer Erling Nygaard i Stavanger. Den er et angrep på Erstatningsdirektoratets representant i Rogaland og inneholder så mange opplysninger og anker, at den neppe kan forbli ubesvart.

Grosserer Nygaard var ikke medlem av NS, men ble ved Gulatings lagmannsrett dømt for det og for salg til tyskerne til 2 års fengsel, bot kr. 50.000 og inndragning kr. 100.000.00. Både han og aktor anket til høyesterett og det er korrespondansen i den forbindelse som danner grunnlaget for henvendelsen til stortingets justiskomite, som jo må få følger for den ene eller den annen part i denne sak. Den annen part er høyesterettsadvokat Hugo Parr.

I skrivelsen til justiskomiteen anfører Nygaard følgende:

SOMMEREN 1934 HADDE JEG et biluheld hvor adv. Parr var motpartens advokat. Hans breve var så sjikanøse at jeg skrev til Forsikrings-A-S Norden, hvor min bil var forsikret, at jeg ikke ville ha min bil forsikret i Norden all den stunn selskapet hadde en mindreverdige person som adv. Parr som advokat, idet jeg mente han var en «skam for sin stann». Advokat Parr følte seg krenket og henvendte seg til min bror h.r. advokat Olaf Nygaard, som igjen kom til meg (på min søsters begravelsedag). Broderen fortalte at adv. Parr hadde henvendt seg til ham for å få meg til å gi skriftlig unnskyldning for mitt brev til Norden, og hvis jeg nektet det ville adv. Parr sakseke meg for injurier.

Jeg fortalte min bror hvordan adv. Parr hadde opptrådt i endel bilsaker og hvordan han på den tid fikk så mange bilsaker, samtidig som jeg nektet å skrive unnskyldningsbrev. Broderen var enig og høylig forbauset over hva jeg meddelte ham og sa: «Jeg er enig i at du ikke skal gi unnskyldning, og du gjør Stavanger Saksforerforening en tjeneste hvis denne sak kommer fram. Jeg skal føre saken for deg». Jeg hørte siden intet fra adv. Parr, men her er bakgrunnen for hans interesse for meg nå som sjef for Erstatningsdirektoratets kontor i Stavanger.

JEG VIL OGSÅ GJØRE OPPMERKSOM på at jeg er den eneste person i Stavanger som er tiltalt for landssvik med h.r. adv. Hugo Parr som aktor. Han ble på anskning oppnevnt av Riksadvokaten til å føre saken mot meg.

Videre vil jeg opplyse at Gulatings lagmannsrett avsa str dom mot meg den 1. februar 1947 som var en lørdag, og allerede mandag den 3. februar 1947 sendte adv. Parr anken som er skrevet i «fullt sinn» fordi jeg avslørte ham i retten for hans «blutulle» til tyskerne, mens hans kompanjong kjempet mot tyskerne i Dirdal. Jeg ble dømt til 2 år, bot kr. 50.000 —, inndragning kr. 100.000.—, og sakskostnader kr. 2.500.00.

resultatet var at min anke ikke ble behandlet i Høyesterett. JEG MENER AT DET VAR STATSADVOKAT CAPPELENS plikt for han sendt adv. Parr's brev til Høyesterett å undersøke gjennom politiet om adv. Parr's beskyldninger mot de offentlige tjenestemenn, lensmannsbetjent Vadla og lensmann Husebø, var overensstemmende med de faktiske forhold og sannheten. Det ville da kommet fram gjennom en slik undersøkelse at adv. Parr selv i et brev til politiets bilavdeling har meldt av sitt salg av sin bil til Gestapo i aug. 1940, men da ville saken kommet i ett annet lys ved behandlingen i Høyesterett.

JEG VIL OGSÅ HENLEDE OPPMERKSOMHETEN på bilag 6 med erklæring fra Roald Aanensen. I den anledning kan opplyses at Aanensen fikk et forelegg av politiet med inndragning av kr. 5000,00, og at dette ble strøket av adv. Parr da han av Aanensen ble meddelt hans hjelp med tyveriet av 2 dekk til Parr's bil. Er ikke dette også ett misbruk av stillingen som offentlig tjenestemann?

FORHOLDET ER OGSÅ EIT SLÆNDE EKSEMPEL på hva som har vært mulig under rettsoppgjøret for hevnjerrige personer. Advokat Parr har benyttet sin stilling som erstatningsdirektoratets representant til først å frarane meg mine 5 firmaer, alle fra før krigen, for deretter på søknad å bli min aktor, hvor han nedlegger en påstand om fengsel i 6 år, mens jeg blir dømt til 2 år, på uriktige beviser, som blir godtatt av fungerende lagmann.

JEG VAR FØR LANDSSVIKSKAKEN EN USTRAFFET PERSON og hadde aldri før vært i en lagmannsrettssak, men var enfoldig nok til å stole på justitiarius Paal Bergs ord i Kringkastningen ved frigjøringen om at nå hadde vi fått «rettsstaten Norge» igjen. Erfaringen i min sak, med vitner som i retten ble avslørt for å ha gitt falsk forklaring og avlagt falsk ed, og retten ikke griper inn som loven befaler, beviser fullt ut motstanderens, 1947.

fra overkonstabel Alfred Birkedal til Stavanger Aftenblad av 3. 7. 46 vil Direktoratet se at han også her ikke har glemt sin gamle «Geschäft». I det hele tatt kan ikke Direktoratet være stolt av sin representant i Rogaland.

DISSE TING ER OFFENTLIG HEMMELIGHET I STAVANGER og det har hittil lykkedes meg å stoppe offentliggjørelse i pressen. Situasjonen er imidlertid nå så tilspisset at jeg føler meg foranlediget å henstille til Direktoratet å ta affære. Jeg tror ikke at Direktoratet vil være tjent med at der blir avisskriverier om denne sak.»

Den skrivelse fra overkonstabel Birkedal, som det henvises til, har følgende ordlyd:

«ADVOKAT HUGO PARR SVARER IKKE SAKLIG på mitt innlegg av 28. 6., men kommer med ærekrenkende beskyldninger fordi jeg er svingerfar til en såkalt profitor. Dette har ikke noe med saken å gjøre. Jeg tror jeg har vært bedre nordmann enn adv. Parr i krigstiden.

Han skriver han ikke kjenner til noe tilfelle av utilbørlig opptreden fra tilsynsmennenes side.

Dette er ikke overensstemmende med sannheten.

Det tilfelle adv. Parr omtaler skal nå bagatelliseres. Det som jeg vil ha fram var at tilsynsmannen o.s. saksfører Ødegård har tilgodesett seg, med eller uten vederlag, med rasjonerte varer som var kjøpt på Nygaard og frues rasjoneringskort. Dette kan jeg bekrefte med ed etter de opplysninger jeg har fått av en av kontorets personale. Det gjelder endel ting som lå i Nygaards privatpult i hans kontor i Sandnes. Det var sigaretter, cigarer, manufaktur m. m. alt varer som var vanskelig å få fatt i og mesteparten rasjonerte. Nygaard og hans familie forlangte å få disse ting til byen og personalet lovet stadig i løpet av 8 måneder at det skulle bli, men når det kom til stykket var tingene vekk. Etter politianmeldelsen kom det opp at varene var havnet hos botilsynsmannen sakf. Ødegård. Hadde varene vært solgt hadde man vel oppgitt dette straks.

Som gammel politimann vil jeg ikke gå lenger enn å betegne forholdet her som selvtækt av bobestyrer sakf. Ødegård, men jeg vet ikke om man har et finere navn på det nå etter frigjøringen.

Adv. Parr og sakf. Ødegård forlangte og fikk Erling Nygaard arrestert av politiet for injurier mot sakf. Ødegård, men Nygaard ble løslatt i forhørsretten. Hvorfor ble han løslatt? Jeg antar det var fordi man

gå igjennom og smøre bilen og skifte olje etterat Parr hadde solgt bilen.

Stavanger den 2. febr. 1947.
John Knutsen (sign.)

I anledning påstand i brev av 20. februar 1947 fra adv. Parr til statsadvokat Cappelen med påstand om at Parr's bil ble tatt av lensmannen i Hetland ved folk som han sendte i 1940 til Parrs garasje, og så overleverte bilen til tyskerne, kan undertegnede som var lensmannsfullmektig i Hetland og hadde med dette distrikt å gjøre, bevitne at jeg ikke har tatt eller rekvirert omhandlede bil.

Algård politistasjon den 9. 10. 51.
G. Vadla (sign.), politibetj.

Det attesteres herved at politibetjent Vadla var ansatt ved Hetland lensmannskontor fra før okkupasjonen og ut i 1942, sålenge jeg sto i stillingen. I april-mai-juni dagene 1940 var det Vadla som hadde med distriktet Vaulen Hinna å gjøre ved rørende alle politisaker.

Hverken jeg eller noen andre av mine da fungerende politimenn har tatt eller rekvirert omh. bil, etter som vi nå husker.

Hetland lensmannsk. 11. 10. 51.
E. Husebø (sign.)

Når vi har gjengitt dokumentene i denne sak så utførlig, er det, fordi Stortinget nå omsider skal behandle det politiske rettsoppgjøret og forat intet skal stikkes under stol. Vi har bar dokumentene å holde oss til og skal ikke opptre som dommer. Det eneste vi vil ha sagt, er at det bør være like rett for Loke som for Tor, uten at vi skal si hvem er hvem.

En Europa-kjerne?

Paris: Privat til «8. Mai».

Forhandlingene om finansieringen av den påtenkte europeiske armé har støtt på så mange vanskeligheter fra Belgien-statenes side at man i Paris for alvor begynner å overveie mulighetene av en radikal og rask løsning, nemlig en Europa-kjerne som består av Frankrike, Vest-Tyskland og Italia. Disse tre landene synes å være parat til å samarbeide så intimt at de kan underkaste seg en «overnasjonal fellesmyndighet», uten at man ennå kan si hvordan denne myndighet vil se ut. Men det er ikke uteluk-

Fra Forbundet.

Sommeren 1945 sendte 5 av Stortingets presidentskaps medlemmer ut et «Dokument nr. 1 — 1945» der det ble gjort rede for et annet vedk. hendelsene i 1940. Formentlig falt de åpenhjertige meddelelser i dette dokument enkelte hardt for brystet, for en tid senere ble det første opplag omskiftet med et såkalt «beriktiget avtrykk» (anført såvidt synlig nederst tilvenstre på 1. side).

Kan noen av dem som i 1945 hadde friheten og var i stand til å skaffe seg første utg. av dokumentet, være Forbundets arkiv behjelpelig med et utlån — eventuelt en overdragelse mot rimelig godtgjørelse?

FORBUNDET.

Kierschows gate 5, Oslo, (37 76 96).

Bekjentgjørelse fra Forbundet for Sosial Oppreisning:

Savnede frontkjempere

På det 7. året etter krigens slutt savner man ennå sikre opplysninger om hvilken skjebne mange av våre frontkjempere har lidd.

Er de falt eller ble de tatt tilfange, kanskje som såret, og sitter de ennå i russiske fangeleire? Vi vet det ikke sikkert. Men vi tenker på dem og vil ikke få ro før deres skjebne er brakt på det rene.

Forbundet for Sosial Oppreisning vil sette seg i forbindelse med organisasjoner i Tyskland som i samarbeide med det tyske Røde Kors driver etterforskning etter slike savnede.

Men før det kan gjøres noe må vi ha nærmere opplysninger i hvert enkelt tilfelle.

Pårørende, venner og kamerater av frontkjempere som man ennå med sikkerhet ikke vet er falt eller død i fangenskap, bes om å sende inn til Forbundet såvidt utførlige opplysninger om vedkommende som mulig.

Oppgi vedkommendes fulle navn, fødselssted — år og dag, militær grad og avdeling, ev. kjenningsnummer og når og hvorfra man sist hadde forbindelse med ham, før han ble meldt savnet. — Særlige kjennetegn bes i tilfelle også oppgitt.

Fotografi bes helst sendt med.

Opplysningene sendes inn til FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING, adr. Kierschows gate 5, Oslo.

KLIPP UT.

LEVEVEI i utvidende en grosforretning Oslo, tilbys energisk ordensmann, kyndig i frukt, kontorarbeid og bilkjøring. Nødvendig kapitalinnskudd kr. 20.000.—. Kan få begynne mai som lagersjef, bokholder etc. Fortrolige opplysninger sendes: Bill. mr. «970, konferanse snart» til A-S Gumælius og Reklame, Oslo.

Fra forbundet

Det sitter mange barn av vanskeligstilte feller rundt om og ønsker seg litt vinterutstyr, ski, et par skøyter eller en kjelke. — Mor vil nok gjerne hjelpe, men økonomien strekker ikke til.

Vær av den godhet og ta en kikk på loft eller i kjeller. Mange steder ligger det igjen utstyr som ens egne barn forlenget er vokset ifra. La det nå komme til nytte igjen og være med til å spre litt glede der det hardt kan trenge.

Bunt sammen det du måtte ha, sett en merkclapp på det og adressere det til FORBUNDET, Kierschows gt. 5, Oslo (37 76 96).

«Jeg var Quislings sekretær»

Jeg er gjennom tallrike brev og henvendelser blitt gjort oppmerksom på at boken er vanskelig å få kjøpt ut over landet. Interesserte kjøpere bes sende meg nedenstående bestil-

Felmers tidligere sjef, lederen av Referat IV E (Spionasje-bekjempelse) innen Reichsstatens sikkerhetsorganer. Standartenführer Huppenkothen, som forklarte at samtlige tyske storangreps-terminer ble forrådt på forhånd av tyskere. Oster hadde gjort seg skyldig i forrederi i 12 tilfeller. Grev Soltikow forklarte at han hadde gitt sin foresatte beskjed om Osters forrederi. Han ble da tilkalt til admiral Canaris, Osters overordnede, som anmodet ham (Soltikow) om å tie stille med sin viten. Han lot seg overtale til dette. Ved denne anledning fikk Soltikow første gang kjennskap til Osters forrederi i forbindelse med angrepsterminen på Danmark-Norge. Soltikow tidde stille også med dette.

Huppenkothen forklarte at Gestapo fikk rede på disse ting først høsten 1944. Under letingen etter admiral Canaris' dagbøker fant man i Zossen (hvor den tyske generalstab befant seg dengang) et dokument, som beviste Osters forrederi og admiral Canaris' medvirkning. Canaris ble da dømt til døden av en standrett. Huppenkothen soner en straff på 3½ års straffarbeide på grunn av sin virksomhet som aktor i saken mot Canaris.

Justisminister dr. Josef Müller har

tenker tilbake på rektor Lou Mohrs taler fra Aulatrappen til studentene om toleranse, akademisk vidsyn, sannhetssøken, demokrati o.s.v. blir man kvalm. Så lite dypt stakk disse dyder hos hr. rektoren. Enda en gang Shakespeares «words, words!»

Må forresten denne sneversynte, hevgjerrige rektors handlemåte ikke få økonomiske konsekvenser for ham, ja, for det akademiske kollegium? Kan man straffet forringe norske studenters økonomiske stilling?

Kanskje kunne nettopp professor Adolf Hoels penger hjelpe fram en ubemidlet student som senere som matematiker eller fysiker kom til å kaste glans over vårt universitet og vårt land? Men så langt gikk ikke «de lærdes» tanker. Det var dem mere om å gjøre, å gi — som Scharffenberg sier — professor Hoel «et spark»

sendt ut et dementi over det vesttyske telegrambyrå DPA. I dette dementi heter det at han «aldri har forrådt den tyske plan om innmarsj i Belgia». Dette dementi har vakt munterhet over hele Vest-Tyskland. Grev Soltikows forsvarer har aldri hevdet at Müller røpet innmarsj-planen, derimot innmarsj-terminen.

Rettsaken mot Soltikow fortsetter

Maskene faller

Oppsiktsvekkende svensk pressestrid

Fra dagspressen vil vel de fleste ha sett, at konkurransen mellom to av Sveriges største aviser, Bonnierfamilens «Dagens Nyheter» og Torsten Kreugers blad «Stockholms-Tidningen» nå har ført til åpen strid. Det bebudes rettssak og den vil forhåpentlig avklare forholdene. Imens vil vi til orientering gjengi Torsten Kreugers åpne brev i «Stockholms-Tidningen» 9. januar, som ga foranledningen til rettssaken:

Bonniers illojale konkurransemetoder.

Från de bonnierska firmorna har länge använts viskningskampanjer mot mig, mina företag och medarbetare, varigenom man utsprikt olika rykten och osanningar. En intensiv kampanj sattes i gang vid årsskiftet, men jag trodde att den skulle vara stoppad på grund av de varningar jag givit direktör Hellborn i DN och andra, som medverkat till ryktenas spridning. Kampanjen mot mig och mina tidningar fortsätter emellertid alltjämt: bl. a. sprider man osanningen att Stockholms-Tidningen skulle vara såld till LO.

Jag har icke haft några som helst förhandlingar med någon om försäljning av Stockholms-Tidningen eller Aftonbladet. Alla förfrågningar från olicka håll har konsekvent avböjts, och inga underhandlingar om försäljning har förekommit.

Även tidigare har årslånga kampanjer igångsatts mot mig och mina medarbetare — särskilt under kriget, då uppgifter, som var helt osanna, fördes till torgs från samma håll som nu. Flera personer har i Nürnberg-arkiven försökt få belägg för de rykten som utspriktts om mig, men undersökningarna har visat att de var osanna.

Däremot hittades dokument som visade, att herrarna Bonnier försökt göra affärer med tysarna under kriget och utbjudit samtliga sine tidningar till Tyskland för 6 miljoner dollar, för att sedan skudda Sveriges stoff av sine fötter. Detta är icke några rykten utan faktisk sanning — i motsats till Bonniers ryktessmidierier om mig.

Torstein Kreuger.

kommander nisser man på stadig tydeligere, at av de folk som styrte våre kommuner under krigen har myndighetene uhyre meget å lære. Det var nok ikke bare «kjeltringer og bunnfall» som reddet landet, slik

Krise innen Benelux

(Amsterdam: Privat til «8. Mai».)

Holland har fremsatt krav om at Belgia ikke oppkrever eksportavgifter for varer som eksporterer fra Belgia til Nederland. Hvis Belgia ikke bøyer seg for dette krav, tror man at Holland vil forhøye sine tollsatser for en hel del belgiske eksportvarer, bl. a. tekstiler. Skjer dette, er det fare for belgiske repressalier, opplyses det.

I Holland mener man at det av økonomiske grunner driver mot en alvorlig krise mellom Benelux-landene.

DET ER SAGT:

«Morgenthauplanen, slik som den ble gjennomført, er en av verdenshistoriens største forbrytelser — og den er fortsatt i kraft».

Ernst T. Weir i «Notes on a Trip to Europe» 47.

Resultatet av formannens henvedelse var at ordføreren henvendte seg til sine kolleger i endel andre kommuner og gjorde oppmerksom på den fremragende billedhugger og anbefalte kommunen å gjøre bruk av hans fantasi og skapende kraft. Denne positive holdning er helt riktig, sa den engelske politiker. Den negative parolepolitikk er foreldt fordi den bare er uttrykk for ønsker om å holde en dyktig konkurrent nede. Jeg hører om mange liknende tilfeller fra andre kultur-felter i Vest-Europa, også fra journalistikken, tillydde han.

Forestår en tilnærming mellom England og Russland?

Oppsiktsvekkende forlydender i City

Bonn: Privat til «8. Mai».

Deres korrespondent erfarer fra en høytstående vesttysk politiker, som nettopp er kommet tilbake fra London, at det i City går hårdnakkede rykter om at Winston Churchill fører hemmelige forhandlinger med Sovjet-Samveldet, først og fremst om en omfattende handelsavtale mellom de 2 land, dernest om en avspenning mellom øst og vest.

Churchills ønske er å få trelast (til fremstilling av cellulose og papir) samt førstoffer fra Russland. Det er av den største betydning å få tak i tilstrekkelige mengder dyrefôr, idet han håper gjennom omveien om øket svinproduksjon å lette den prekære ernærings situasjon i England og dermed vinne en avgjørende innenrikspolitisk seir.

Blant de motytelser russerne stilles i utsikt er leveranser fra Vest-Tyskland, først og fremst av maskiner og verktoy maskiner, stål m. v., men dette skal dog ordnes slik at alle transaksjoner går over England, slik at engelskmennene beholder en viss provisjon av hver forretning, heter det i City.

Man er fullt klar over at Churchills planer vanskelig vil la seg gjennomføre hvis Schuman-planen og Plevan-planen settes ut i livet. Derfor er England foreløbig sterkt i mot disse planene. Churchill er faktisk interessert i å tvinge Vest-Tyskland inn i en situasjon i hvilken det får minst mulig manøvreringsfrihet overfor vest og øst. Skulle Churchill greie å dirigere mesteparten av de vesttyske leveranser mot øst (og skaffe England fortjeneste av disse leveranser), vil den vesttyske industrimakt opphøre som konkurrent for England på verdensmarkedet, hvilket er av primær betydning for London.

En slik 180 graders kursendring kan imidlertid ikke gjennomføres av London uten Wash-

ington. Det er usannsynlig at Churchill får Trumans, Achesons og Eisenhowers samtykke til tyske stålleveranser til Sovjet-Samveldet. Derfor regner man også med at han vil vente med sine planer til presidentvalget i USA i høst.

Den bebudede engelsk-russiske handelsavtale kan imidlertid allerede ventes sluttet utpå sensommeren i år. På dette tidspunkt vil man allerede kunne ha en viss anelse om republikaneren TAFT kan ventes valgt til president, hvilket ville være det gunstigste for Churchills planer.

Men selv om Truman skulle bli gjenvalgt eller Eisenhower skulle bli valgt, er det usannsynlig at noen av dem vil greie å hindre Churchill i hans forehavende. Churchill har alltid samarbeidet godt med de amerikanske jøder og under sitt besøk nå har han også konferert med «the grand old man» bak den amerikanske politikks kulisser, Bernhard Baruch, som betegnes som en av de ledende personligheter i USA.

Adenauers tragiske politikk.

I denne situasjon følger den vesttyske forbundskansler Adenauer en tragi-komisk politikk — sier man i opposisjonskretser i Bonn. Det skulle nå være store sjanser for en gunstig samling av Tyskland, men Adenauer holder fast på sin linje. Selv om det i løpet av januar skulle lykkes å komme til enighet i Paris om en europeisk arme, vil avtalen om dette ikke kunne ratifiseres før etter presidentvalget i USA.

Etter hva det opplyses i Bonn har man der informasjon om at også Frankrike fører hemmelige forhandlinger med Moskva. Intet mindre enn Schuman-planen og Plevan-planen brukes som bytte objekter. Frankrike er sterkt interessert i å avvikle konflikten i Indo-China, og en slik avvikling er helt ut tenkelig, hvis man kommer til enighet med Moskva i vest. Franskmennene er også interessert i å øke sin handel med Russland.

I Bonn resymeres situasjonen slik at den internasjonale situasjon er meget ustabil. Det kan når som helst inntreffe sensasjoner som kullkaster den tingenes tilstand som man etterhvert er blitt vant til. Man beklager at Tyskland i denne stund ennå ikke er samlet, men fortsatt kan brukes som kasteball mellom stridende stormaktsinteresser.

En tåpe spør et mannfolk svarer

Et apropos til professor Hoels bok

Etter overlage Johan Scharffenbergs uredde omtale av professor Adolf Hoels bok «Et oppgjør med landsmenn», som vi har gjengitt, skriver en oss forevrig helt ukjent o.r.sakf Reidar Soot, i Morgenbl. 13. 12. 51 bl. a.:

Hr. overlage Johan Scharffenberg.

Deres ord og meninger veier meget her i landet og da Deres stringens og klare logikk er alment skattet, tillater jeg meg å spørre om De også vil trekke den fulle og logiske konsekvens av de argumenter De anfører til støtte for Adolf Hoel.

De sier riktignok i begynnelsen av Deres artikkel at De ikke vil vurdere dommen, men da De lenger nede i samme artikkel uttaler at behandlingen av Hoel i den første tid kan forstås men ikke forsvares, må jeg gå ut fra at De mener at han ikke skulle være dømt. Jeg vet heller ikke om det beror på en misforståelse, når jeg også oppfatter Dem således at De mener at han ikke skulle være dømt fordi hans motiver var de beste og han bare gjorde seg skyldig i en feilvurdering.

Under den forutsetning at foranstående oppfatning er riktig, tillater jeg meg å spørre: «Mener De hr. overlage, at hvis en kommunist arbeider aktivt for at russerne skal komme og okkupere landet, så bør han ikke straffes, hvis det er hans subjektivt ærlige oppfatning at det vil være til det beste for landet? Mener De at han i så tilfelle ikke kan betegnes som landssvik?»

På dette gir proffessor W. Werent skjold i samme blad 20. 12. 51 følgende svar:

Hr. overrettsakfører R. Soot stiller noen samvittighetsspørsmål til dr. Johan Scharffenberg. Overlægen er kar for å svare selv hvis han bryr seg om det. Imidlertid er spørsmålet uten interesse i forbindelse med Adolf Hoels bok.

Hoel har nemlig aldri arbeidet for å få tyskerne inn i landet; men da de først hadde etablert seg her, mente han at det var nødvendig at noen tok seg av Universitetets anliggender, nettopp for å forsøke å avverge overgrep fra okkupasjonsmakten. Derfor lot han seg utnevne til-vise- rektor, senere til rektor.

Jeg mente den gang at det nok var en bra ordning for Universitetet, men at det ville kunne stille Hoel i falsk lys, slik som det også er gått. Imidlertid arbeidet Hoel for Universitetets sak så godt som det var mulig. Dette var kanskje objektivt galt, men ikke subjektivt.»

DET ER SAGT:

Vi har delvis gitt opp vår suverenitet. Når det fattes vedtak i A-paktilledelsen, så er det nærmest en formell affære at det forelegges stortinget.

(Stortingsm. T. Selvik i et referat i «Folkhæren» 15. 12. 51).